

ยาลดกรด

กลุ่ม “PPIs” รู้ไว้ได้ประโยชน์

สารพันเรื่องยา

โดย : กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย

เรื่อง : ภญ.เอมมนัส อมยามงคล

ยาลดกรดกลุ่ม Proton pump Inhibitors (PPIs) ทำหน้าที่ยับยั้งการหลั่งกรดในกระเพาะอาหาร โดยจะออกฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ Proton pump ที่เซลล์ผนังของกระเพาะอาหารซึ่งทำงานในชั้นตอนสุดท้ายของการผลิตกรด เพื่อไม่ให้เกิดการหลั่งกรดเข้าสู่กระเพาะอาหาร ปัจจุบันยากกลุ่มนี้ที่มีจำหน่ายอยู่ในประเทศไทย มีทั้งรูปแบบยารับประทานและยาฉีด

ข้อบ่งใช้ของยาลดกรดกลุ่ม PPIs ที่ขึ้นทะเบียนโดย อย. ประเทศไทย มีดังนี้

- รักษาแผลในกระเพาะอาหาร (Gastric ulcers) แผลในลำไส้เล็กส่วนต้น (Duodenal ulcers)
- รักษาแผลในทางเดินอาหารจากการใช้ยาบรรเทาอาการอักเสบในกลุ่มที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ (NSAID-associated ulcers)
- รักษากรดไหลย้อน (Gastro-Esophageal reflux disease)
- รักษาภาวะที่มีกรดหลั่งกรดมากเกินไป (รวมถึง Zollinger-Ellison syndrome)
- รักษาการติดเชื้อ Helicobacter Pylori (H. Pylori) โดยใช้ร่วมกับยาต้านจุลชีพ (Antibiotics)
- รักษาหลอดอาหารอักเสบชนิดปานกลางถึงรุนแรง (Moderate to severe reflux esophagitis)

อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา

การใช้ยาลดกรดกลุ่ม PPIs ในระยะสั้น พบอาการข้างเคียงที่ไม่รุนแรง ได้แก่ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย ปวดหรือไม่สบายท้อง แน่นท้อง ปวดศีรษะ เป็นต้น สำหรับกรณีที่ใช้ยาเป็นระยะเวลานาน อาจทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอาการไม่พึงประสงค์ ดังนี้

01 ผลต่อระบบทางเดินอาหาร เช่น

- เกิดการหลั่งกรดในกระเพาะอาหารมากกว่าปกติเมื่อหยุดใช้ยา พบได้ในผู้ที่ใช้ยาติดต่อกันนาน 8 สัปดาห์ หรือมากกว่า ดังนั้นในผู้ป่วยบางราย อาจต้องปรับลดขนาดยาลงก่อนหยุดยา
- เกิดการติดเชื้อในทางเดินอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเชื้อ Clostridium difficile ทำให้เกิดอาการท้องเสีย ซึ่งความรุนแรงอาจแตกต่างกันในแต่ละราย เนื่องจากการใช้ยาทำให้กระเพาะอาหารมีความเป็นกรดน้อย จึงมีโอกาสนำให้เชื้อนี้เจริญเติบโต
- การดูดซึมสารอาหารลดลง ทำให้เกิดการขาดวิตามินและแร่ธาตุ เช่น วิตามินบี 12 แคลเซียม และแมกนีเซียม

02 ผลต่อไต การใช้ยาเป็นเวลานานอาจทำให้เกิดโรคไตเรื้อรัง และการดำเนินของโรคแย่ลง ดังนั้นการใช้ยากกลุ่มนี้เป็นเวลานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้สูงอายุ จึงควรมีการติดตามค่าการทำงานของไต หรือค่า Glomerular filtration rate (GFR)

03 ผลต่อระบบทางเดินหายใจ พบว่าผู้ที่ใช้ยาลดกรดกลุ่ม PPIs มีความเสี่ยงที่จะเกิดโรคปอดอักเสบชุมชน (Community acquired pneumonia) มากกว่าผู้ที่ไม่ใช้ยา ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่กระเพาะอาหารมีความเป็นกรดน้อยลงทำให้เกิดการเจริญเติบโตของเชื้อ และเกิดการสำลักเชื้อที่สะสมรวมอยู่บริเวณหลอดคอ ลงสู่เนื้อปอด

04 ผลต่อระบบจิตประสาท การใช้ยาลดกรดกลุ่ม PPIs ในผู้สูงอายุเป็นเวลานาน มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มความเสี่ยงของการเกิดโรคสมองเสื่อม ทั้งนี้มีรายงานว่า การใช้ยากกลุ่มนี้มีผลทำให้เกิดการสะสมของเบต้าอะไมลอยด์ (Beta-amyloid) ทำให้เกิดพยาธิสภาพของโรคอัลไซเมอร์ได้

05 ผลต่อกระดูก การใช้ยาในระยะยาวและขนาดสูงอาจทำให้เสี่ยงต่อโรคกระดูกพรุน และพบความเสี่ยงของการเกิดกระดูกสะโพกและกระดูกไขสันหลังหักได้ ดังนั้นจึงควรระมัดระวังอย่างยิ่งในการใช้ยานี้ในกลุ่มผู้สูงอายุ

หลีกเลี่ยงการใช้ยานี้ในกลุ่มผู้สูงอายุเป็นเวลานานๆ โดยไม่ปรึกษาแพทย์ หรือหากจำเป็นต้องใช้ ควรพบแพทย์ตามนัดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามผลการรักษา และเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด

แหล่งอ้างอิง: ลูติมา ด้วงเงิน, และสุรฉัตร จ้อสุรเชษฐ์. (2555). รายงานการศึกษาประสิทธิภาพการรักษาและความปลอดภัยของยายับยั้งการหลั่งกรดกลุ่ม Proton Pump Inhibitors. กรุงเทพฯ: อักษรกราฟฟิก แอนด์ ดีไซน์.

อรนิภา วงศ์สีลโชติ. (2560). ผลระยะยาวของยา Proton Pump Inhibitors. วารสารอาหารและยา. สืบค้นจาก http://kmfda.fda.moph.go.th/journal/Chapter/1/45_429_A2_3.60.pdf

Maes ML, Fixen DR, & Linnebur SA. (2017.) Adverse effects of proton-pump inhibitor use in older adults: a review of the evidence. Ther Adv Drug Saf. (8), 273-97.

Vaezi MF., Yang YX., & Howden CW. (2017). Complications of Proton Pump Inhibitor Therapy. Gastroenterology. (153), 35-48.

